

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/29, p. 129-150

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12595>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

This article was checked by iThenticate.

ORTAÖĞRETİM KADEMESİNDE GÖREVLİ OKUL YÖNETİCİLERİNİN REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK HİZMETLERİNE İLİŞKİN ALGI VE GÖRÜŞLERİ

Özkan AZİMLİ - Behiye AKACAN***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine ilişkin görüşleri incelemektir. Bu nedenle ortaöğretim okul yöneticilerinin gerçekleştirilen okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine ilişkin bakış açısı, rehberlik ve psikolojik danışmanlık (RPD) hizmetlerinin okul yönetimine katkısı, okullarında uygulanan rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri ve bu hizmetlerin okul ve öğrenciler üzerine etkisine ilişkin değerlendirmeler ele alınmıştır.

Araştırma evrenini 2016 – 2017 eğitim öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Gazimağusa ilçe merkezindeki devlete bağlı iki meslek lisesi, bir normal lise, bir kolej ortaokulu, iki normal ortaokul olmak üzere altı okul oluşturmaktadır. Her okuldan okul müdür ve müdür yardımcısına ulaşılarak toplam 20 okul yöneticisi ile görüşülmüştür. Veri toplama aracı yarı yapılandırılmış görüşme formundan oluşmaktadır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim okul yöneticileri rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin önemini farkında olup rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin bilincinde ve bu hizmetlerin okullarında daha etkin kullanılmasını beklemektedir. Bu sayede okul yönetiminin işlerinin hafifleyeceği ve okul imajının olumlu etkileneceği yönünde görüşlere ulaşılmıştır. Yapılan görüşme sonuçlarına göre RPD hizmetlerine ilişkin görüşleri ortaokullar ve liseler olmak üzere iki gruba ayrılıyor. Öğrencilerin gelişim dönemlerine göre okullar da rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimlerinin etkin ve pasif olduğu hizmetler değişiyor. Dolayısıyla okul yönetimi okullarında pasif hizmetleri daha çok talep ediyor. RPD hizmetlerinin daha etkin çalışarak bütün öğrencileri ve paydaşları kapsayacak şekilde etkili çalışması yönündeki beklentilere ulaşılan ortak sonuç diyebiliriz.

* T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliği/Öğretmen, El-mek: oazimli@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr. Lefke Avrupa Üniversitesi Dr.Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, El-mek: bakacan@eul.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticileri, rehberlik hizmetleri, rehber ve psikolojik danışman

**PERCEPTIONS AND OPINIONS OF SCHOOL
ADMINISTRATORS WORKING IN SECONDARY EDUCATION
ON PSYCHOLOGICAL COUNSELLING AND GUIDANCE
SERVICES**

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine how secondary school administrators perceive guidance and psychological counseling services. For this reason, the way of thinking about school guidance and psychological counseling provided by secondary school administrators, the contribution of guidance and psychological counseling (RPD) services to school management, the guidance and psychological counseling services applied in schools and the evaluations of the effects of these services on school and students are discussed.

In the 2016 - 2017 academic year, the research population is composed of six vocational high schools, a normal high school, a collage middle school and two normal secondary schools in the Gazimağusa district center of the Turkish Republic of Northern Cyprus, School principals and manager's assistants were reached from each school and total of 20 school administrators were interviewed. The data collection tool consists of a semi-structured interview form. The data obtained from interviews were analyzed by content analysis.

According to the result of the research, secondary school administrators are aware of the importance of guidance and psychological counseling services and expect to be aware of guidance and psychological counseling services and to use these services more effectively in their schools. In this respect, opinions were reached that the school administration affairs will be alleviated and the school image will be positively affected. According to the results of the interviews, the perspective and expectations of RPD services are divided into two groups as secondary schools and high schools. According to the development periods of the students, the services that the guidance and psychological counseling services are active and inactive vary in schools. School management therefore demands more passive services in schools. The common result is that RPD services are expected to work more effectively and to work effectively to include all student and stakeholders.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

The secondary education period is known as the period when individuals pass from childhood to adolescence and when individuals have different characteristics from each other. It can be said that these differences may be due to physical, mental, social, developmental

characteristics as well as interests and capabilities. In this context, there are students with many different characteristics at different levels of education. Yeşilyaprak (2002) pointed out that these differences include disadvantaged groups in terms of socio-economic level and students who need special education and it has been clearly stated that the psychological counselling and guidance services are necessary in order to provide development environments suitable for individual differences at the level of secondary education

The psychological counselling and guidance services are intended to be carried out under the coordination of school psychological counsellors and guides in our schools. In case the number of psychological counsellors is insufficient, they are assigned to two different schools. As is understood from these situations, although the psychological counselling and guidance services are carried out at the general level of schools, the psychological counselling and guidance services at student level are carried out by branch teachers who are assigned as "class counsellors".

Psychological counselling teachers may try to recognise their class by doing classroom and guided activities where they are responsible for guided hours, which can be set as an hour per week (Green, Alan & Keys, Susan, 2001).

Counselling an aid to the expert so that individuals can use their hidden powers to understand themselves, to define the possibilities around them, to make appropriate choices and to make their own decisions. The purpose of counselling is to help individuals to become individuals who can know themselves and their surroundings, access the true knowledge and solve their problems. Due to this reason, counselling and guidance constitute an integral part of the education system (Türkoğlu, 1997).

As the education and the personality development of the students are continuous, the psychological counselling and guidance services should be integrated with the education. The psychological counselling and guidance services should be implemented gradually in stages and services should continue without interruption. Parallel to the continuity of education and development, students at the same level or in the same class may be at different stages of development. In this sense, individuals may need lifelong psychological counselling and guidance services. Accordingly, having the developmental periods taken into consideration, they reveal the importance of the transition period in secondary schools. It is known that students need the psychological counselling and guidance services during these periods more than ever.

Today's rapid change and development lead to a necessity to work together to help students in keeping pace. As is known, this necessity requires cooperation. At the same time, the expectations of the school administrators are well known within the framework of cooperation in developing a common and adequate understanding. In this context, school administrators' perspectives and expectations about psychological counselling and guidance services will also affect teachers and students. Feedbacks from school principals during the psychological counselling and guidance services can be provided to classroom teachers and

Turkish Studies

students through school counsellors and psychological counsellors and deputy principals in order to facilitate flexible and moderate attitudes to classroom settings. This is because the psychological counselling and guidance services should be conducted in cooperation with the school staff. It can be said that the psychological counselling and guidance services should be carried out by an organized team in order to achieve success. In this sense, the psychological counselling and guidance services are a team effort, and it is hoped that the expectations of each student in the team will be determined and working in a conscious and organized manner, which will make the psychological counselling and guidance services more efficient.

The study is also the first in the study universe because it carries out the evaluation of the psychological counselling and guidance activities in secondary schools from the perspective of school administrators. In this study, it has been intended to determine the presumptions of school administrators who are in education and teaching activities regarding the psychological counselling and guidance services of schools and the shortcomings in carrying out these services in view from the perspective of the administrative staff. Thus, it is aimed to the psychological counselling and guidance services more consciously.

Method

Research Pattern

This research is a qualitative research. Semi-structured interview technique was used in the study as one of the qualitative research methods. Interview technique is one of the basic data collection tools used in qualitative research. At the same time, it is one of the most powerful methods used in order to understand others (Punch, 2005). Interviewing is one of the most commonly used research methods in social sciences and especially in sociology (Yıldırım and Şimşek, 2008).

The generalization of the findings obtained in qualitative research is difficult. It is significant to demonstrate the opinions of the people who share the research process, the meaning systems they reflect, and their perceptions of social life rather than making any generalization in the process of reporting the research. A holistic understanding effort should include clearly presenting the common lines, similarities, and differences seen in different quotations from each interview and understanding the reality of the information shared in the research process correctly (Kümbetoğlu, 2005).

At this final stage, researcher has to make suggestions in order to derive certain theoretical and practical results from the obtained findings. In qualitative research, the practical results are not in the form of rules or principles as in quantitative research. The results constitute more experience and perspective for researchers (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Universe and Sampling

The study universe of this research consists of the school administrators who work in secondary schools in Famagusta district centre under the TRNC Ministry of National Education General Secondary Education Office. The participants of the study consisted of

20 school administrators working in secondary education including two vocational high schools, a state high school, a college and two state secondary schools in Famagusta district centre in the 2016-2017 academic year. In this context, the administrators of the secondary schools were selected by convenience sampling method.

Data Collection Tool

Data Collection

A semi-structured interview form prepared by the researchers was used in order to collect the qualitative data. "School Administrators' Perception of Psychological Counselling and Guidance Services Interview Form" was developed by researchers in order to gather information about the views of the school administrators working in the secondary education in Famagusta in the Turkish Republic of Northern Cyprus on the psychological counselling and guidance services. In the process of developing the "School Administrators' Perception of Psychological Counselling and Guidance Services Interview Form", the literature was firstly reviewed and the implemented after finalising the form by receiving an expert opinion. The interviews were held for 25 and 45 minutes at the locations and times determined by the participants. The interviews were recorded by using the voice recorder during the interviews with the permission of the participants.

Findings

The findings related to the responses of school administrators working in secondary education are grouped under the following headings:

1. Findings related to the opinions of school administrators working in secondary education about psychological counselling and guidance services.
2. Findings related to the opinions of school administrators working in secondary education about the contribution of regular implementation of psychological counselling and guidance services to the school administration in their schools.
3. Findings related to the views and evaluations of school administrators working in secondary education about the psychological counselling and guidance activities carried out by the psychological counselling and guidance units in their schools.
4. Views of school administrators working in secondary education about the effect of the implemented psychological counselling and guidance services on students in their schools

1. Findings related to the opinions of school administrators working in secondary education about the psychological counselling and guidance services

The answers given by the school managers to the question "what are your opinions of school administrators working in secondary education about the psychological counselling and guidance services?" Answers are as follows:

-
- 1- Inadequacy of PCG services to solve student problems
 - 2- Inadequacy of the number of psychological counsellors and guides
 - 3- Assistance of psychological counsellors to the school administration in identifying students

2. Findings related to the opinions of school administrators working in secondary education about the contribution of regular implementation of psychological counselling and guidance services to the school administration in their schools.

The distribution of the answers given by the school managers to the question "what do you think about the contribution of regular implementation of psychological counselling and guidance services to the school administration in your school?" Answers are as follows:

- 1- Solving student problems without being complicated
- 2- Having the load off the school administration
- 3- Preventing the school administration from spending time of solving student problems

3. Findings related to the views and evaluations of school administrators working in secondary education about the psychological counselling and guidance activities carried out by the psychological counselling and guidance units in their schools.

The distribution of the answers given by the school managers to the question "what are the psychological counselling and guidance activities carried out by the psychological counselling and guidance units in your school? Do you find these activities efficient?" Answers are as follows:

- 1- Ineffectiveness of meetings with students regarding their special problems
- 2- Effectiveness of providing seminars regarding student problems
- 3- Performing family-oriented counselling studies

4. Views of school administrators working in secondary education about the effect of the implemented psychological counselling and guidance services on students in their schools

The distribution of the answers given by the school managers to the question "do you think the implemented psychological counselling and guidance services are effective on students in your school?" If yes, please explain." Answers are as follows:

- 1- Reduction in the number of problems of the problematic students
- 2- Inadequacy of the psychological counsellors in solving student problems in some cases

- 3- The need of some students for psychologists and psychiatric help
- 4- Inability of psychological counsellors to access all students

Results and Discussion

In terms of the findings related to the opinions of school administrators working in secondary education about psychological counselling and guidance services, school administrators stated that the PCG services and the number of psychological counsellors are insufficient in order to solve student problems but the PCG services help the school administration in recognising students. Having considered these explanations, although the opinions about the services implemented by the psychological counselling and guidance units were positive to a large extent and this unit was found to be successful mainly in terms of directing students, it has also been stated that the services provided in order to solve problems were sometimes inadequate and unsuccessful from time to time. It can be said that this finding is compatible with the results of similar research conducted by Akgün (2010) and Karaküçük (2010). Akgün (2010) and Karaküçük (2010) state that the psychological counselling and guidance services are expressed as a unit of services that solves the problems of students in school by school administrators and teachers.

Bakioğlu & Gayık (2005) state in their study that the psychological counselling and guidance services do not function adequately as the number of psychological counsellors working in schools and the number of students do not increase in equal proportion. In addition, it has been observed that the findings of the school administrators' opinions about the psychological counselling and guidance services implemented in schools are similar with the research results of Kızıl (2007). Kızıl (2007) states that the psychological counselling and guidance services implemented in schools were not applied adequately and they were not beneficial for students.

Yüksel & Şahin (2002) concluded in their study that the reason for not providing PCG services effectively is the insufficient number of psychological counsellors in schools. Similarly, Hatunoglu (2006) concluded that the insufficient number of psychological counsellors working in schools prevented providing effective psychological counselling and guidance services.

The school administrators stated that the regular implementation of the PCG services in schools contributed to the school administration in terms of solving student problems without being complicated, having the load off the school administration and preventing the school administration from spending time of solving student problems. In this context, it can be said that this finding is similar to the results of Gündüz, İnandı & Tunç (2014). In a similar study conducted by Gündüz, İnandı & Tunç (2014), it has been concluded that the low number of students in the school has increased the efficiency of the psychological counselling and guidance services provided by psychological counsellors and it had the load off the school administration.

Turkish Studies

In addition, the school administrators stated that the regular implementation of the psychological counselling and guidance services in schools contributed to the improvement of course and school success and to supporting the status of the school administration, to making the workload lighter by rendering the communication between the school administration and parents fluent, to the creation of non-problematic environments in school and helping the school administration access the paternal information as well as the identification of students with special problems. In the light of these answers, highly positive opinions were stated about the contribution of the regular implementation of the psychological counselling and guidance services to the school administration. Similarly, Özabacı, Sakarya and Doğan (2008) found out in their work on "The opinions of school administrators about psychological counselling and guidance services in schools" that there are many differences between the views of the principals and deputy principals responsible for the school administration regarding the functioning of the psychological counselling and guidance services in schools. Within the scope of the research, some school principals stated that the availability of the psychological counselling and guidance services as a unit in schools would be beneficial for the student development while some principals stated that the psychological counselling and guidance services should be available in schools in order to assist the administrative part.

In terms of the views of the school administrators on the psychological counselling and guidance services, school administrators gave opinions about the PCG services as ineffectiveness of meetings with students regarding their special problems, effectiveness of providing seminars regarding student problems and performing family-oriented counselling studies. This finding is consistent with the findings of Akbaba & Batikan (2016).

Akbaba & Batikan (2016) state that school administrators and counsellors gave the opinions that they needed to perform some activities such as conferences, seminars and panels in order for the psychological counselling and guidance services in schools to work effectively and efficiently. Within this context, it has been stated that the psychological counselling and guidance services conducted by the Ministry of National Education (MEB) (2001) undertake the task of providing conferences, panels and consultancy services for students, families and staff working in schools.

In terms of the effect of the implemented psychological counselling and guidance services on students in their schools in the secondary education, the school administrators gave their opinions as reduction in the number of problems of the problematic students, inadequacy of the psychological counsellors in solving student problems in some cases, the need of some students for psychologists and psychiatric help and the inability of psychological counsellors to access all students. This finding is parallel to the findings of Tuzgöl, Dost & Keklik (2012). Tuzgöl, Dost & Keklik (2012) found that psychological counsellors working in psychological counselling and guidance services in schools were inadequate in solving student problems. In a similar study, Koydemir (2007) stated that psychological counsellors working in the psychological

Turkish Studies

counselling and guidance services in schools were inadequate in solving student problems.

Doğan & Erkan (2001) concluded in their study that one of the reasons of the inadequacy of the psychological counselling and guidance services in schools is the inadequate degrees of psychological counsellors.

Having all the research findings evaluated, in terms of the general opinions of the school administrators regarding the psychological counselling and guidance services, it has been stated that an opposing view was expressed in terms of the assistance in identifying students and inadequacy of the psychological counselling and guidance services against some situations while it was stated that the psychological counsellors may be insufficient in solving some student problems. Moreover, it has been seen that school administrators do not find psychological counselling and guidance services effective in solving student problems without getting complicated and they provide explanations to students regarding the necessity to give family-oriented seminars and to provide consultancy services to families. It has been observed that these findings are generally in compliance with the findings of other research (Camdan & Sezgin, 2012; Glossoff & Kprowicz 1990; Page, Pietrzak & Sutton, 2001; Paisley & McMahon, 2001; Berkant & Tuncay, 2012; ASCA, 2013; Karataş & Baltacı 2013; Memişoğlu, 2016; Yıldız, Akbaşlı & Üredi, 2016) bulgularıyla da genel olarak uyum içinde olduğu görülmektedir.

Keywords: School administrators, guidance services, guidance and psychological counselors.

Giriş

Ortaöğretim kademesi, bireylerin çocukluktan ergenliğe geçtiği bir dönem olmakla beraber, her bireyin birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu dönem olarak da bilinmektedir. Bu farkların ise fiziksel, zihinsel, sosyal, gelişim özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi, ilgiler ve yetenekler yönünden de kaynaklanabileceği söylenebilir. Bu kapsamda eğitim kademelerinde birçok farklı özelliğe sahip olan öğrenci bulunmaktadır. Bu farklar içerisinde özel eğitim alması gereken öğrencilerin bulunabileceği ve sosyo ekonomik düzey yönünden dezavantajlı grupların da olabileceği açıkça kendi gösterirken, Yeşilyaprak, (2002)'da ortaöğretim eğitim kademesinde bireysel farklılıklara uygun gelişim ortamlarının sağlanabilmesi için rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine gereksinim olduğunu belirtmiştir.

Okullarımızda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri okul rehber ve psikolojik danışmanların koordinasyonu çerçevesinde yürütülmeye çalışılmaktadır. Rehber ve psikolojik danışmanların yeterli sayıda olmadığı durumlarda bir rehber ve psikolojik danışman iki okula görevlendirilmektedir. Bu durumlardan da anlaşıldığı üzere okulların geneli bazında rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yürütülmesine rağmen sınıf ve öğrenci düzeyindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri “sınıf rehber öğretmeni” olarak görevlendirilen branş öğretmenleri tarafından yürütülmeye çalışılmaktadır. Sınıf rehber öğretmenleri haftada bir saat olarak ayarlanabilen rehberlik saatlerinde sorumlu olduğu sınıf ile rehberlik etkinlikleri yaparak sınıfını tanımaya çalışabilir (Green, Alan & Keys, Susan, 2001).

Rehberlik, bireyin kendini anlamasına, farkında olmadığı gizil güçlerini kullanabilmesine, çevresinde var olan olanakları tanınmasına, kendine uygun seçimler yapabilmesine ve kendi

Turkish Studies

kararlarını alabilmesi için uzman kişilerce yapılan yardımdır. Rehberliğin amacı, bireye kendini, çevresini tanıması, doğru bilgiye ulaşması ve problemlerini çözebilecek bir birey olmasına yardımcı olmaktır. Bu işlevinden dolayı rehberlik eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır (Türkoğlu, 1997).

Eğitimin sürekliliği ve öğrencilerin kişilik gelişimi sürekli olduğu için rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin eğitim ile bir bütün içinde ele alınması gerekir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri aşamalar halinde uygulanarak, hizmetlerin kesintiye uğramadan devam etmesi gerekmektedir. Eğitimin ve gelişimin sürekliliğine paralel olarak öğrencilerden, aynı kademede veya aynı sınıfta bulunanlar farklı gelişim aşamalarında bulunabilir. Bu anlamda bireyler hayat boyu rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ihtiyaç duyabilir. Buna bağlı olarak gelişim dönemleri dikkate alındığında ortaokullardaki geçiş döneminin önemi ortaya çıkar. Bu dönemlerde öğrencilerin her zamankinden daha çok rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ihtiyaç duyduğu bilinmektedir.

Günümüzdeki hızlı değişim ve gelişime ayak uydurmada öğrencilerimize yardımcı olmak için birlikte çalışma zorunluluğu doğmuştur. Bu zorunlulukta bilindiği üzere işbirliğini gerektirmektedir. Aynı zamanda ortak ve yeterli bir anlayış geliştirme konusundaki işbirliği çerçevesinde okul yöneticilerinin de beklentilerinin bilinmesi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine bakış açıları, beklentileri ve verdikleri önem öğretmen ve öğrencileri de etkileyecektir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sırasında okul müdüründen alınan geri bildirimler, okul rehber ve psikolojik danışman ve müdür yardımcıları aracılığıyla sınıf öğretmenlerine ve öğrencilere gelerek, sınıf ortamlarına esnek, ılımlı tutumların taşınması sağlanabilir. Çünkü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri okul personeli ile işbirliği içinde yürütülmelidir. Rehberlik hizmetlerinin başarıya ulaşabilmesi için örgütlenmiş bir ekip tarafından yürütülmesi gerektiği söylenebilir. Bu anlamda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bir takım çalışması olup, takımdaki her öğrencinin beklentilerinin tespit edilerek bilinçli ve örgütlü biçimde çalışmalarını rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini daha verimli hale getireceği umulmaktadır.

Araştırma, ortaokullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyetlerini okul yöneticilerinin gözünden inceleme özelliği taşıdığından dolayı çalışma evreni de ilk olma özelliği taşımaktadır. Bu çalışma ile okullarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunan okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerindeki beklentileri belirlenmeye ve rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerçekleştirmedeki eksiklikler idari çalışanlar gözünden tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin daha bilinçli gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırmada temel veri toplama araçlarından biridir. Aynı zamanda başkalarını anlamak için kullanılan en güçlü yöntemlerdendir (Punch, 2005). Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de sosyolojide en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel araştırmada elde edilen bulguların genellemesi güçtür. Araştırmanın raporlanması aşamasında herhangi bir genelleme yerine, araştırma sürecini paylaşmış kişilerin görüşlerini, yansıttıkları anlam sistemlerini, sosyal hayata dair algılarını ortaya koymak önemlidir. Bütüncül bir anlama çabası, her görüşmeden çıkan farklı alıntılardan ortak çizgileri, benzerliklerin yanı sıra

beliren farklılıkları raporlamada açıklıkla sunmak, araştırma sürecinde paylaşılan bilgilerin gerçekliğin resmini doğru kavramayı içermelidir (Kümbetoğlu, 2005, s. 169).

Bu son aşamada araştırmacının, elde edilen bulgulardan yola çıkarak kuram ve uygulamaya yönelik birtakım sonuçlar çıkarması ve önerilerde bulunması gerekmektedir. Nitel araştırmada, uygulamaya yönelik sonuçlar nicel araştırmalarda olduğu gibi kurallar ya da ilkeler biçiminde değildir. Sonuçlar uygulayıcılar için daha çok deneyim ve bakış açısı niteliği taşır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 90).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Genel Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı Gazimağusa ilçe merkezindeki ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışmanın katılımcıları 2016–2017 eğitim öğretim yılında Gazimağusa ilçe merkezindeki devlete bağlı iki meslek lisesi, bir normal lise, bir kolej ortaokulu, iki normal ortaokul olmak üzere ortaöğretimde görevli 20 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Bu kapsamda ortaöğretim okullarındaki yöneticiler uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Verilerin Toplanması

Nitel verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. “Okul Yöneticilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerini Algılamaları Formu”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Gazimağusa İlçesinde bulunan ortaöğretim kademesinde görev yapan okul yöneticilerinin, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. “Okul Yöneticilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerini Algılamaları Formunun” geliştirilmesi sürecinde öncelikle ilgili alan yazın incelenip, daha sonra da uzman görüşü alınıp forma son şekli verildikten sonra uygulamaya geçilmiştir. Görüşmeler ise, katılımcılarla belirlenen yer ve saatlerde 25 ve 45 dakika olacak gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler, katılımcılardan izin alınarak görüşmeler esnasında ses kayıt cihazı kullanılarak konuşmaların tamamı kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada verilerin analizinde, okul yöneticilerinin RPD (Rehberlik ve psikolojik danışmanlık) hizmetlerinin ne anlama geldiği, rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinin uyguladıkları hizmetler hakkındaki düşünceleri, rpd servisinin, rpd hizmetlerini düzenli olarak öğrencilere uygulanmasının okul yönetimine katkısı, rpd servisinin okullarda uyguladıkları rpd faaliyetlerinin neler olduğu ve bu faaliyetlerinin etkililiği ve de uygulanan rpd hizmetlerinin öğrenciler üzerinde etkili olup olmadığı ile ilgili düşüncelerin belirlenmesi biçiminde üç temel boyut üzerinde çalışılmıştır. Veriler görüşmeler yoluyla toplanıp, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

İçerik Analizi; elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla sık sık doğrudan alıntılarının kullanıldığı ve elde edilen sonuçların neden sonuç ilişkileri çerçevesinde yorumlandığı analiz tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). İçerik analizi tekniği üç etkinlik basamağı (verilerin azaltılması, verilerin sunumu, sonuç çıkarma ve doğrulama) çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Türmüklü, 2000). Verilerin sunumunda, alıntı seçimi için çarpıcılık (farklı görüş), açıklayıcılık (temaya uygunluk), çeşitlilik ve uç örnekler ölçekleri dikkate alınmıştır (Ünver, Bümen ve Başbay, 2010).

Formlardan elde edilen veriler öncelikle Office programlarına aktarılarak birkaç kez okunmuş ve buna yönelik kodlamalar oluşturulmuştur. Ardından kodlar bir araya getirilerek, araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılarak içerik analizleri ile çözümlenmeler yapılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik için aşağıda yer alanlarla gerçekleştirilmiştir.

İnandırıcılık (İç Geçerlik): İnandırıcılığın başarılı olabilmesi için çalışmada “uzman incelemesi” ve “katılımcı teyiti”ne başvurulmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin elde edilmesi, verilerin analizi ve sonuçların yazımına kadar, çalışmanın her adımında alan uzmanların eleştirileri istenmiş, böylece araştırmanın nitelikli hale gelmesine çalışılmıştır. Ayrıca nitel araştırma alanında uzman eğitimciler ile toplantılar yapılmış olup, araştırmanın tüm aşamalarında uzman kişilerin görüş ve bilgileri ile geçerlilik değerlendirilmiştir.

Aktarılabilirlik (Dış Geçerlik): Aktarılabilirlik, araştırma sonuçlarının benzer olan ortamlarda genellenemeyeceği fakat benzer ortamlarda sonuçların uygulanabileceğini Yıldırım ve Şimşek (2011) ifade etmiştir. Okul Yöneticilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinin Hizmetlerini Algılamaları Görüşme Formunun geliştirilmesi aşamasında; okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde rpd hizmetlerinin ne anlama geldiği, rpd servisinin uyguladıkları hizmetler hakkındaki düşünceleri, rpd servisinin düzenli olarak uygulanmasının okul yönetimine katkısı ile ilgili düşünceler, rpd hizmeti faaliyetlerinin etkililiği ve rpd hizmetlerinin öğrencilerin üzerindeki etkililikleri ve görüşler belirlenmeye çalışılmıştır. RPD hizmetlerinin düzenli ve etkili olarak okullarda uygulanmasının ilgili hazırlanan görüşme formunun kullanılabilirliğini ifade etmektedir. Bu durum okul yöneticilerinin rpd hizmetlerini algılamaları görüşme formunun aktarılabilir olma özelliğinin yani, dış geçerliğinin varlığını göstermektedir.

Tutarlılık (İç Güvenilirlik): Tutarlılık, nitel araştırmalardaki olguların ve olayların zaman ve ortamla ilişkili olarak kullanılan bir kavramdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada kullanılacak okul yöneticilerinin rpd hizmetlerini algılamaları görüşme formunun iç tutarlılığının sağlanabilmesi için, formun araştırmanın amacına uygunluğu konusuna dikkat edilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken uzman görüşleri alınarak forum yapılandırılmış, deneme uygulaması sayesinde değerlendirilmiştir.

Verilerin toplanması aşamasında ise okul yöneticilerinin bir uygulama olmasına özen gösterilmiştir. Alınan cevaplar, araştırmacının önyargı ve varsayımları katılmadan, yalnız ifade edilenler ele alınarak kaydedilmiştir.

Teyit Edilebilirlik (Dış Güvenilirlik): Araştırmada kullanılan görüşme formlarına ait bilgiler, görüşmeleri içeren ses kayıtları ve notları, gerektiğinde teyit edilebilirliği yapabilmek için muhafaza edilmiştir. Yukarıda belirtilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında oluşturulan taslak görüşme sunulmuştur. Bu amaçla farklı üniversitelerin rpd bölümlerinde görev yapan öğretim üyelerinden görüşme formunu incelemeleri istenmiştir. Formlar uzmanlara iletilmiş, değerlendirmeler yüz yüze iletişim kurularak alınmıştır. Uzman incelemesi neticesinde, aynı cevapları verilebileceğini düşündüren soruların çıkarılarak, cevabı yönlendireceği düşünülen soruların elenerek, birbiri ile ardışık sorun soruların yerinin değiştirilerek görüşme akışının olumlu olarak etkilenmesine ve de gereksiz olan tekrarlardan kaçınılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Görüşme formunun işlerliğinin kontrol edilmesi için rpd hizmetlerinin uygulanması ile ilgili olarak 5 okul yöneticisi ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonrasında sorular tekrar değerlendirilerek, soru formu yeniden düzenlenmiştir. Aynı anlamı ifade ettiği düşünülen sorular görüşme formundan çıkartılarak, 4 maddelik yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme sorular bulgular kısmında verilen sorulardan oluşmaktadır.

Bulgular

Ortaöğretimde görev yapan okul yöneticilerinin cevaplarına ilişkin bulgular aşağıdaki başlıklar altında gruplanmıştır:

5. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri hakkındaki düşüncelerine ilişkin bulgular.

6. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin düzenli olarak öğrencilere uygulanmasının okul yönetimine katkısı hakkındaki düşüncelerine ilişkin bulgular.

7. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri hakkındaki görüşleri ve değerlendirmelerine ilişkin bulgular.

8. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrenciler üzerinde etkisi hakkında görüşleri

1.Ortaöğretim Kademesinde Görevli Okul Yöneticilerinin Okullarındaki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Hakkındaki Düşüncelerine ilişkin bulgular

Araştırmada okul yöneticilerinin; “Okulunuzda yer alan rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları hizmetler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin cevapları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri hakkındaki düşüncelerine ilişkin dağılım

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti ilgili düşünceler	Ortaokul		Lise		Toplam
	F	%	F	%	
Öğrencilerin sorunlarını çözmeye yönelik rpd hizmetlerinin yetersiz olması	6	% 46	2	% 29	8
Rehber ve psikolojik danışmanların sayısının yetersiz olması	4	% 31	4	%57	8
Öğrencileri tanımada rehber ve psikolojik danışmanların okul idaresine yardımcı olması	3	% 23	1	% 14	4
Toplam	13	% 65	7	%35	20

Katılımcıların görüşleri yukarıdaki görülen Tablo 1’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur. Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları hizmetler hakkındaki düşüncelerini ortaokul yöneticilerinin, % 46’sı öğrencilerin sorunlarını çözmeye yönelik hizmetlerin yetersiz olması, % 31’i rehber ve psikolojik danışmanların yetersiz olması, % 23’ü öğrencileri tanımada rehber ve psikolojik danışmanların okul idaresine yardımcı olma olarak belirtmişlerdir.

Buna karşın Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları hizmetler hakkındaki düşüncelerini lise okul yöneticilerinin, % 29'u öğrencilerin sorunlarını çözmeye yönelik hizmetlerin yetersiz olması, % 57'si rehber ve psikolojik danışmanların yetersiz olması, % 14'ü öğrencileri tanımada rehber ve psikolojik danışmanların okul idaresine yardımcı olma olarak belirtmişlerdir.

Bu anlamda verilen cevaplardan birkaçı: “Okulumuzda rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin etkili hizmetler sunduğunu ve karşılaşılan sorunların çeşitliliği sonucu verilen hizmetlerin zaman zaman yetersiz kalabildiğini de görüyorum” (K1), “Öğrencilere sorunlarını çözmede, derslerine çalışmada ve geleceğine yön verme konularında yardımcı olur” (K7), “Daha etkili olabileceklerini düşünüyorum”, “Gerek maddi ve gerek manevi sorunları olan öğrenci sorunlarının çözümünde gerekli katkılar konuluyor” (K10) şeklindedir. Bu bağlamda lise ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri hakkındaki düşüncelerin belirlenmesi sonucunda elde edilen veriler ve oranlar arasında çok bir fark olmadığı söylenebilir.

2.Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin düzenli olarak öğrencilere uygulanmasının okul yönetimine katkısı hakkındaki düşüncelerine ilişkin bulgular.

Görüşme formu ile ortaöğretim okul yöneticilerine yöneltilen “okullarınızda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenli olarak öğrencilere uygulanmasının okul yönetimine katkısı hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplara ilişkin dağılım Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetlerinin öğrencilere düzenli uygulanmasının okul yönetimine katkısına yönelik düşüncelere ilişkin dağılım

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin okul yönetimine katkısına yönelik düşünceler	Ortaokul		Lise		Toplam
	F	%	F	%	
Öğrencilerin problemlerinin büyümeden çözülmesi	7	% 58	4	% 50	11
Okul idaresinin yükünü hafifletmesi	2	% 17	1	%13	3
Okul yönetiminin öğrenci problemini çözüme konusunda zaman harcamaması	3	% 25	3	%38	6
Toplam	12	% 60	8	%40	20

Katılımcıların görüşleri yukarıdaki görülen Tablo 2’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur. Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetinin düzenli uygulanmasının okul yönetimine katkısına yönelik düşüncelerini ortaokul yöneticilerinin, %58’i Öğrencilerin problemlerinin büyümeden çözülmesi, % 17’si okul idaresinin yükünü hafifletmesi, % 25’i okul yönetiminin öğrenci problemi zaman harcamaması olarak belirtmişlerdir. Buna karşın Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetinin düzenli uygulanmasının okul yönetimine katkısına yönelik düşüncelerini lise okul yöneticilerinin, %50’si Öğrencilerin problemlerinin büyümeden çözülmesi, % 13’ü okul idaresinin yükünü hafifletmesi, % 38’i okul yönetiminin öğrenci problemi zaman harcamaması olarak belirtmişlerdir.

Buna bağlı olarak verilen cevaplardan birkaçı: “Çocukların sorunları gerçekleşmeden ya da büyümeden rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminde çözülmesi işimizi kolaylaştırır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi ile okul idaresi ne kadar fazla işbirliği yaparsa işler o kadar yolunda gider” (K8), “Düzenli yapıldığı takdirde idareye olumlu katkıları vardır” (K11), “Hizmetler düzenli uygulanırsa faydalı olabilir. Okul yönetimi de öğrenci problemleri ile zaman harcamaz. Fakat düzenli uygulanmıyor” (K13), “Rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin öğrencilere sağladığı hizmetlerin okul yönetiminin yükünü azalttığını düşünüyorum. Ayrıca öğrencilerin sorunlarını çözmeye uzman kişilerin çalışmasının daha etkili olduğu kanısındayım” (K17) şeklindedir.

3.Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri hakkındaki görüşleri ve değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Uygulanan görüşme formunda okul yöneticilerine yöneltilen “okulunuzda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma biriminin faaliyetleri nelerdir? Bu faaliyetleri etkili buluyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplara ilişkin dağılım Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri hakkındaki görüş ve değerlendirmelere ilişkin dağılım

Rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri hakkındaki görüş ve değerlendirmeler	Ortaokul		Lise		Toplam
	F	%	F	%	
Öğrencilerin özel problemlerine yönelik görüşmelerin etkili olmaması	7	% 54	1	% 14	8
Öğrencilerin sorunlarına yönelik seminerlerin verilmesinin etkili olması	2	% 15	3	%43	5
Ailelere yönelik rehberlik çalışmalarının yapılması	4	% 31	3	%43	7
Toplam	13	% 65	7	%35	20

Katılımcıların görüşleri yukarıdaki görülen Tablo 3’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur. Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri ile ilgili ortaokul yöneticilerinin, %54’ü Öğrencilerin özel problemlerine yönelik görüşmelerin etkili olmaması, % 15’i Öğrencilerin sorunlarına yönelik seminerlerin verilmesinin etkili olması, % 31’i ailelere yönelik rehberlik çalışmalarının yapılması olarak belirtmişlerdir. Buna karşın Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri ile ilgili lise okul yöneticilerinin, %14’ü Öğrencilerin özel problemlerine yönelik görüşmelerin etkili olmaması, % 43’ü Öğrencilerin sorunlarına yönelik seminerlerin verilmesinin etkili olması, % 43’ü ailelere yönelik rehberlik çalışmalarının yapılması olarak belirtmişlerdir.

Bu anlamda verilen cevaplardan birkaçı: “Okul açıldığında oryantasyon düzenlenmekte, devamsızlıkla ilgili görüşmeler yapılmakta, çocukların özel problemleri ile ilgili görüşmeler yapılmaktadır ama bu faaliyetlerin sonuçlarını etkili şekilde alamamaktayız” (K19), “Öğrencilere seminer gibi faaliyetler çoğu zaman etkilidir” (K12), “Eğitsel – mesleki ve gelişimsel rehberlik yapmaktadırlar. Ailelere yönelik rehberlik çalışmaları da yapılmaktadır” (K20) şeklindedir.

4.Ortaöğretim Kademesinde Görevli Okul Yöneticilerinin Okullarındaki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Öğrenciler Üzerinde Etkisi Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular

Görüşme formunda ortaöğretim okul yöneticilerine “okulunuzda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrenciler üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?” Cevabınız Evet ise açıklayınız.” sorusuna verilen cevaplara ilişkin dağılım Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrenciler üzerinde etkisine ilişkin dağılım

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrenciler üzerindeki etkilere ilişkin görüşler	Ortaokul		Lise		Toplam
	F	%	F	%	
Sorunlu öğrencilerin sorunlarının azalması	4	% 44	5	% 45	9
Psikolojik danışmanların bazı durumlarda öğrencilerin sorunlarını çözmede yetersiz kalması	3	% 33	4	%36	7
Bazı öğrencilerin psikolog ve psikiyatri yardımına ihtiyaç duyması	1	% 11	1	% 9	2
Tüm öğrencilere rehber ve psikolojik danışmanların ulaşamaması	1	% 11	1	%9	2
Toplam	9	% 33	11	%57	20

Katılımcıların görüşleri yukarıdaki görülen Tablo 4’de belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur. Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrenciler üzerinde etkisine yönelik olarak ortaokul yöneticilerinin, %44’ü Sorunlu öğrencilerin sorunlarının azalması, % 33’ü psikolojik danışmanların bazı durumlarda öğrencilerin sorunlarını çözmede yetersiz kalması, % 11’i bazı öğrencilerin psikolog ve psikiyatri yardımına ihtiyaç duyması, % 11’i tüm öğrencilere rehber ve psikolojik danışmanların ulaşamaması olarak belirtmişlerdir. Buna karşın kullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrenciler üzerinde etkisine yönelik olarak lise okul yöneticilerinin, %45’i Sorunlu öğrencilerin sorunlarının azalması, % 36’sı psikolojik danışmanların bazı durumlarda öğrencilerin sorunlarını çözmede yetersiz kalması, % 9’u bazı öğrencilerin psikolog ve psikiyatri yardımına ihtiyaç duyması, % 9’u tüm öğrencilere rehber ve psikolojik danışmanların ulaşamaması olarak belirtmişlerdir.

Buna bağlı olarak verilen cevaplardan birkaçı: “Sorunlu öğrencilerin sorunlarında azalmalar görülmektedir. Bazı durumlarda yetersiz kalmaktadır. Daha üst seviyelerde yardım gerekmektedir” (K4), “Ben tüm öğrencilere ulaştığımı düşünmüyorum” (K9).

“Bazı öğrenciler psikiyatri veya psikologa ihtiyaç duyduğundan etkili olmayabilir” (K14), “Öğrencilerin sıklıkla bu hizmetten yararlandığını gözlemliyorum. Zaman zaman ulaşmadıkları öğrenciler olsa da genelde etkilidir” (K16) şeklindedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetinin anlamını çeşitli yönleriyle ifade ettikleri sonucuna ulaşılrken, okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin daha çok öğrenci bilgilendirme ve yönlendirme alanında yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca yapılan görüşmelerde okul yöneticilerinin, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin okulda problem yaşayan öğrencileri yönlendirerek veya problemlerini çözerek bu problemleri okul idaresine yansıtmamaları yönünde bir görüş içerisinde oldukları izlenimine ulaşılmıştır.

Ortaöğretim okul yöneticileri okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin oldukça önemli olduğunu ve daha aktif çalışması gerektiği yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. Özellikle öğrenci problemlerinin çözümünde rehberlik servisinden beklentilerin yüksek olduğu ve okullarındaki rehberlik servisinin niteliğini bu açıdan değerlendirdiklerini ifade ederlerken, bu sayede de okul idaresinin idari işlere daha çok zaman ayırarak okul performansı ve okul imajının artacağı yönünde de görüşlerini bildirmişlerdir. Aynı zamanda rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimlerinin personel eksikliği ve öğrenci sayılarından dolayı istenilen seviyede olmadığı ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimlerinin veli, öğrenci ve öğretmen beklentileri karşılama ve işbirliği içinde çalışmalarının gereğine önemle vurgu yapmışlardır.

Genel olarak yapılan görüşmeler incelendiğinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimlerinin önemi, içeriği, öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri ve hizmetleri okul yöneticileri tarafından bilinmektedir. Buna bağlı olarak okul yöneticilerinin rehberlik servisi hizmetlerini takip ettikleri ve daha fazla beklentiler içerisinde oldukları görülmüştür. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetlerinin düzenli ve sistematik yapıldığı takdirde okul yönetimi işlerinin son derece rahatlayacağı görüşünün hâkim olduğu sonucuna ulaşılrken, okullarında rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin başarılı olduğu yönler belirtilse de kısmen rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yetersiz kaldığı ve çok etkin çalışmadığı yönünde belirtilen görüşlere ulaşılmıştır. Ayrıca rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetlerinde odak beklentilerin ortaokul ve liselere göre değişti de görülmüştür. Bu bağlamda da okullardaki bütün öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinden yararlanmadığı ve bu durum için rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin daha etkin olması ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin müşavirlik hizmetlerine de ağırlık vermesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa ilçe merkezindeki devlete ait üç lise, üç ortaokul olmak üzere altı okulda çalışan okul yöneticilerine uygulanmıştır. Dolayısıyla araştırmanın bulguları örneklem grubu ile sınırlıdır. Bu durumda özel okullar araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu bağlamda araştırmanın özel okulları ve ilkokulları kapsayacak şekilde yapılması gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Ayrıca rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetlerinin bütün öğrencilere ulaşamaması ve kısmen başarısız olmasının nedenleri üzerinde, müşavirlik hizmetlerinin daha etkin hale getirilebilmesinin önemli faydalar sağlayacağı düşünülmektedir.

Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetlerinin okul yönetimi, öğretmen, öğrenci ve veli işbirliği içinde ancak takım halinde çalışarak başarıya ulaşabileceği unutulmamalıdır. Bu bakımdan okul yöneticilerinin; rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetlerinin okuldaki bütün öğrencilere ulaşabilmesi, etkin ve etkili çalışabilmesi için rehberlik saatleri artırılabilir, öğrenciler ve veliler teşvik edilebilir, bu konuda müşavirlik hizmetleri çerçevesinde velileri de işin içine katarak seminerler düzenleyerek rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini daha etkin ve verimli hale getirilebileceği düşünülmektedir.

Tartışma ve Yorum

Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri hakkındaki düşüncelerin belirlenmesi bulgusu ile; Okul yöneticileri, öğrencilerin sorunlarını çözmeye yönelik olarak rpd hizmetlerinin ve rehber ve psikolojik danışmanların sayısının yetersiz olması şeklinde düşüncelerini ifade ederken, buna karşın rpd hizmetlerinin öğrencileri tanımada okul idaresine yardımcı olduğunu da belirtmişlerdir. Bu açıklamalar göz önüne alındığında rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminin uyguladıkları hizmetler hakkındaki düşünceler büyük oranda olumlu olmakla birlikte rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi hizmetleri daha çok yönlendirme konularında başarılı bulunduğu yönünde görüş birliğine ulaşılmasına rağmen karşılaşılan problemleri çözmeye adına yapılan hizmetlerin bazen yetersiz kaldığı ve zaman zaman da başarısız olduğu yönünde de görüşler belirtilmiştir. Bu bulgunun Akgün (2010) ve Karaküçük (2010)'ün yaptıkları benzer araştırmaların sonuçları ile uyumluluk gösterdiği söylenebilir. Akgün (2010) ve Karaküçük (2010)'de, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin, okuldaki öğrencilerin sorunlarını çözen hizmetler birimi olarak ifade edildiğini belirtmişlerdir.

Bakioğlu & Gayık (2005)'da çalışmalarında, okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısı ile öğrenci sayısının eşit oranda artmamasından dolayı rehberlik hizmetlerinin yetersiz bir biçimde yapıldığını söylemişlerdir. Ayrıca okul yöneticilerinin, okullarda uygulanan rehberlik hizmetleri ile ilgili düşüncelerin belirlenmesi bulgusunun, Kızıl (2007)'in araştırma sonuçları ile de benzeşim gösterdiği görülmektedir. Kızıl (2007) araştırmasında, okullarda uygulanan rehberlik hizmetlerinin yeterli düzeyde uygulanmadığının ve öğrenciye yararlı olmadığını belirtmiştir.

Yüksel & Şahin (2002)'de yaptıkları bir çalışmada rpd hizmetlerinin etkili bir biçimde verilmemesinin nedenini okullarda yer alan psikolojik danışman sayısının yetersiz olmasına bağlamıştır. Aynı şekilde Hatunoğlu (2006)' da yapmış olduğu çalışmada, okullarda görev yapan psikolojik danışman sayısının yetersiz olmasının, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin etkin bir biçimde verilmesine engel olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okul yöneticileri okullardaki rpd hizmetlerinin düzenli olarak uygulanmasının; öğrencilerin problemlerinin büyümeden çözülmesi, okul idaresinin yükünün hafifletmesi ve okul yönetiminin öğrenci problemini çözmekle ilgili zaman harcamaması gibi konularda okul yönetimine katkı sağladığını söylemişlerdir. Bu bağlamda bu bulgunun Gündüz, İnandı & Tunç (2014)'un çalışmasının sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Gündüz, İnandı & Tunç (2014)'un yaptıkları benzer çalışmada okulda yer alan öğrenci sayısının az olmasının psikolojik danışmanların vermiş oldukları rehberlik hizmetlerinin verimliliğini artırırken, öğretmenlerin ve yöneticilerin iş yükünü hafiflettiği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca okul yöneticileri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin okullarda düzenli olarak uygulanmasının; ders ve okul başarısının artmasına katkı sağlayarak okul yönetimi imajını destekleme, okul yönetimi ve veli iletişimini akıcı hale getirerek iş yükünü hafifletme, okul içerisinde sorunsuz ortamların oluşmasına katkı sağlama ve okul yönetiminin ailevi bilgilere ulaşmasına da yardımcı olma ve sağlık, ailevi, özel sorunları olan öğrencilerin tespitine katkı sağlayacağını da belirtmişlerdir. Bu cevaplar ışığında rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin düzenli olarak öğrencilere uygulanmasının okul yönetimine katkısı hakkında oldukça olumlu görüşler belirtilmiştir Aynı şekilde Özabacı, Sakarya ve Doğan (2008)'da "Okul Yöneticilerinin Okuldaki Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri" çalışmalarında, okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin işleyişine dair okul yönetiminden sorumlu müdür ve müdür yardımcılarının görüşleri arasında birçok farklılıklar olduğunu belirlemişlerdir.

Araştırma kapsamında bazı okul müdürleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinin sürekli bir birim olarak okulda yer almasının öğrenci gelişimi açısından yararlı olacağı şeklinde görüşlerini belirtirken, bazı okul müdürleri de rehber ve psikolojik danışmanların okuldaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesi dışında idari bölüme de yardımcı olduğu için okulda bulunması gerektiği biçiminde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Okullarda görevli olan okul yöneticilerinin okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde; okul yöneticileri rpd hizmetlerini; öğrencilerin özel problemlerine yönelik görüşmelerin etkili olmaması, öğrencilerin sorunlarına yönelik seminerlerin verilmesinin etkili olması ve ailelere yönelik rehberlik çalışmalarının yapılması olarak ifade etmişlerdir. Bu bulgu Akbaba&Batikan (2016)'ın araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Akbaba & Batikan (2016)'da yaptıkları araştırmada okul yöneticisi ve sınıf rehber öğretmenlerinin; okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık servislerinin etkin ve verimli çalışabilmesi için konferans, seminer ve panel gibi birtakım etkinlikler yapması gerekliliği ile görüşler belirttiklerini söylemişlerdir. Bu kapsamda MEB (2001) tarafından yapılan araştırmada rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin; okullarda öğrencilere, ailelere ve okulda çalışan personellere yönelik konferans, panel ve müşavirlik hizmetleri sunma görevini üstlendikleri açıklanmıştır.

Ortaöğretim kademesinde görevli okul yöneticilerinin okullardaki rpd hizmetlerinin öğrenciler üzerindeki etkisi hakkında görüşlerin belirlenmesine ilişkin okul yöneticileri görüşlerini; sorunlu öğrencilerin sorunlarının azalması, psikolojik danışmanların bazı durumlarda öğrencilerin sorunlarını çözmeye yetersiz kalma, bazı öğrencilerin psikolog ve psikiyatri yardımına ihtiyaç duyması ve tüm öğrencilere rehber ve psikolojik danışmanların ulaşamaması olarak belirtmişlerdir. Bu açılarından bu bulgu Tuzgöl, Dost&Keklik (2012)'in araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Tuzgöl, Dost&Keklik (2012)'de yapmış oldukları araştırmada okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık servislerinde çalışan psikolojik danışmanların öğrencilerin problem çözme konularında yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir çalışmada Koydemir (2007)'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık servislerinde çalışan psikolojik danışmanların öğrencilerin problemlerini çözebilme durumlarında yetersiz olduklarını söylemiştir.

Doğan & Erkan (2001)'de yaptıkları araştırmada rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin okullarda yetersiz bir biçimde verilmesinin nedenleri arasında psikolojik danışmanların lisans eğitimlerinin yetersiz olmasının da yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma içerisinde yer alan bütün bulgular değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin; rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri ile ilgili görüşlerini; rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrencileri tanımada okul idaresine yardımcı olma ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin bazı durumlar karşısında yetersiz kaldığı ile ilgili karşıt bir görüş ifade ettikleri görülürken, buna karşın da rehber ve psikolojik danışmanların öğrencilerin bazı sorunlarını çözme durumları karşısında da yetersiz kalabileceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca okul yöneticileri; rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin, öğrencilerin problemlerini büyümeden çözme konusunda etkili olmadığını ve rpd hizmetlerinin etkili olması içinde öğrencilere, ailelere yönelik seminerlerin verilmesi ve öğretmenlere de müşavirlik hizmeti sunmanın gerekliliği ile açıklamalarda buldukları görülmüştür. Bu bulguların tartışma sürecinde yer alan diğer araştırmaların (Camdan & Sezgin, 2012; Glossoff & Kprowicz 1990; Page, Pietrzak & Sutton, 2001; Paisley & McMahon, 2001; Berkant & Tuncay, 2012; ASCA, 2013; Karataş & Baltacı 2013; Memişoğlu, 2016; Yıldız, Akbaşlı & Üredi, 2016) bulgularıyla da genel olarak uyum içinde olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, E. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısıyla anasınıflarındaki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 9(2), 474-483.
- Akbaba A. & Taner B. (2017) Okul yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin okullardaki rehberlik servisleri hakkındaki görüşleri: van örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 89-122.
- Asca (2013).www. schoolcounselor. Org. Erişim tarihi: 31 Mayıs 2017.
- Bakioğlu, A. & Gayık Asyalı, S. (2005). Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. Marmara Üniversitesi, *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 89-110.
- Bardhoshi, G. & Duncan, K. (2009). Rural school principals perceptions of the school counselor's role. *The Rural Educator*, 30(3), 16-24.
- Berkant, H. & Tuncay, A. (2012). İlköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 617-635, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies. 3371, Ankara-Turkey.
- Bülent Gündüz, B., İnandı, Y. & Tuuç, B. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 24-29.
- Camdan, F. & Sezgin, F. (2012) İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve rehberlik Dergisi*, 4 (38), 199-211.
- Doğan, S. (2001). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri nasıl yapılandırılabilir? 6. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Özet Kitapçığı. Ankara: Nobel yayınları, s.138.
- Erkan, S. (2001). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Glossoff, H. L. & Koprowicz, C. L. (1990). *Children Achieving Potential: An Introduction to Elementary School Counseling and State-Level Policies*. American Association for Counseling and Development and National Conference of State Legislatures. Denver, CO (ERIC Document Reproduction Service No. ED330917).
- Gren, A., Keys, S. (2001). *Expanding The Developmental School Counseling Paradigm: Meeting The Needs of The 21st Century Student*. USA: Professional School Counseling.
- Hatunoğlu, A. & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (1), 333-338.
- Karataş & Baltacı (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.

- Karaküçük, S. (2010). Okul rehberlik servislerinin fiziksel/mekânsal koşullarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 421-440.
- Kızıl, D. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerin sınıf içi rehberlik etkinlikleri ile ilgili görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri enstitüsü, Konya.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- MEB, (2001). *İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Memişoğlu, S. (2016). Milli eğitim bakanlığı rehberlik ve denetim başkanlığı ile maarif müfettişleri başkanlıkları yönetmeliğinin lisansüstü öğrencilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3),1703-1722,ISSN:1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9200>, Ankara-Turkey.
- Özbacı, N., Sakarya, N. & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 19, ss.8-22*.
- Tuzgöl-Dost, M. & Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 389-407.
- Page, B. J., Pietrzac, D. R. & Sutton, J. M. (2001). National surver of school counselor supervision. *Counselor Education and Supervision*, 41, 142-150.
- Paisley, P. O. & McMahon, G. (2001). School counseling for the 21st century: Challenges and opportunities. *Professional School Counseling*, 5 (2), 106-115.
- Punch, K., F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: nicel ve nitel yaklaşımlar*. çev., D.Bayrak, H.B.Arslan, Z. Akyüz. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Türkoğlu, A. (1997). *99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş*. İzmir: Memleket Gazete Matbaacılık.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(24): 543-559.
- Ünver, G., Bümen, N. T. & Başbay, M. (2010). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Derslerinde Öğretim Elemanı Bakışı, Ege Üniversitesi Örneği, *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 35 (155), 67-76.
- Yerin-Güneri, O., Büyükoze Kavas, A., Koydemir, S. (2007). Okul psikolojik danışmanlarının profesyonel gelişimi: Acemilikten olgunlaşmaya giden zorlu yol. R. Özyürek, F. Korkut-Owen, D.W. Owen (Eds.), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik: Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler* (ss. 139-162).Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

-
- Yıldız, B., Akbaşı, S. & Üredi, L. (2016). Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 2427-2446, ISSN:1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9251>, Ankara-Turkey.
- Yüksel & Şahin, F. (2002). Bazı değişkenlerin yönetici adaylarının, okul psikolojik danışmanlarından görev beklentileri düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(123), 13-21.